

**ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“**

вносять: в Австрії:  
на цілий рік . . . . . 24 К  
на пів року . . . . . 12 К  
на чверть року . . . . . 6 К  
на місяць . . . . . 2 К

**За границею:**

на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів або 14 рублів; з висилкою двічі в тижні 6 доларів або 12 рублів; з висилкою що суботи 5 доларів або 10 руб. Поодинокі числа по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадницї ч. 98.704.

# РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска“. — З Русланових польмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5 год. по полудни. — Редакция, адміністрація і експедиція „Руслана“ при ул. Хмельовского ч. 15, II поверх. Експедиція місцева в Агенції Соколовского в паражі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише а попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані в вільні від перта. — Оповідки звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надісланим“ 40 сот. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки

## Бельгійські католики і нові вибори.

(Δ) В Бельгії розв'язано парламент і розписано нові вибори на 2-ого червця, а вільнодумно-соціалістичний союз покладає на їх вислід великі надії.

Тимто цікаво буде для наших читачів дізнати ся дещо про становище католиків супроти нових виборів. В Бельгії всі християни є майже виключно католиками. На 7 мільонів населенців є ледво 15 тисяч протестантів і 3 тисяч жидів. Заграницею розповсюджений загально такий погляд, що релігійне положення католиків в Бельгії є подібне як у Франції, що однак не відповідає дійсним відносинам. У Франції тісно зв'язаний матеріалізм із зменшенем народни, а тимчасом в Бельгії зросло населення від 1900 до 1910 о 720.000 душ. Се стає певним доказом, що Бельгійці ще не заражені матеріалізмом а вірять у свою будучину та держать ся католицької Церкви.

Бельгія має загальне, хоч не рівне право виборче. Тому то, щоби досягнути успіху, ідуть до виборів протикатолицькі сторониці, майже в усіх виборчих округах разом із собою. Вільнодумне сторонництво з релігійного становища не відрізняє ся майже зовсім від міжнародних „товаришів“ перенятих атеїзмом. Спільці сих обох сторонництв поведло ся в останніх виборах католицьку більшість в парламенті, котра в 1908 році мала ще 28 голосів, обнизити на 6 голосів. Противники однак промовчують в своїх побідних звітах осягнені успіхи, що чясло католицьких голосів від 1898 стало і досить значно зросло. Не можна отже зовсім говорити про занепад католицького сторонництва. Тимчасом усі вибори

за останніх 28 років виявили чисельну меншевартність цілої лівиці в краю.

Се також правда, що єсть багато вірних католиків, що не належать до католицьких виборців. Се дивно виглядає, однак дасть ся пояснити таким способом: До католицького сторонництва належать все ще численні живля, котрі для конечности суспільних реформ мало виявляють зрозуміння. Задля того многі християнські робітники вибирають разом з соціалістами. З другого боку вільнодумне сторонництво не було все так вороже для релігії як тепер. Колись між провідниками вільнодумців були деякі мужі, котрі не таїли ся з вірою в Бога і не ворогували проти релігійної моралі.

Нині часи змінили ся. Спосіб думання бельгійських вільнодумців є тепер зовсім зависимий від матеріалістичних ідей, позитивізму і агностичизму. Мимо того між вільнодумними виборцями є ще багато католиків, котрі сповняють свої релігійні обовязки, виходять по католицькі свої діти, але в часті з навички, в часті з несвідомости вибирають вільнодумних кандидатів. Коротко сказавши: Бельгія має, як се буває і в деяких інших католицьких краях, певно більше католиків з переконання як католицьких сторонників.

На доказ сего наведемо деякі помічення з шкільництва. В Бельгії є два роди народних шкіл, віроісповідні і невіроісповідні. У віроісповідних подають науку на основі віри. В невіроісповідних школах наука є в теорії нейтральна, але в практиці виглядає зовсім инакше. Невіроісповідні школи виховують рішучих атеїстів. В Бельгії виховане є ще взагалі релігійне головно в сільських округах і малих містах, котрі мають  $\frac{3}{4}$  всего населення.

З кінцем 1910 р. ходило до шкіл в цілім краю 929.347 дітей, з того виховувало ся

733.987 у віроісповідних а 195.360 в нейтральних школах. Таким способом 79 прц. дітей побирає науку у віроісповідних школах. З шкільних дітей нейтральних шкіл ходить 192.850 на науку католицької релігії, бо їх родичі настають на се, а тільки 2510 єсть у вільних від науки релігії. Сі числа вказують наглядно, що лише 9 прц. родичів бажає, щоби їх діти виховували ся без релігії.

До такого самого вислїду доходимо при розгляді середнього шкільництва. З прилюдних грошей удержує ся 170 середних шкіл, до котрих учащає 35.656 учеників, а сі школи, поминувши факультативний релігійний курс, мають бути нейтральні. Крім того єсть 453 середних шкіл удержуваних єпископами і кермованих релігійними чинами, а до тих шкіл ходить 66.649 учеників.

Висше шкільництво вказує такі самі відносини. Бельгія має два „вільні університети“, бруксельський університет, заснований масовською ложою, до котрого в 1911 р. ходило 1236 слухачів, а католицький університет в Льовані мав 2510 слухачів, отже двічі стілько, що масовський. Ся обставина вказує, що більшість родичів волить віроісповідне образование, як безрелігійну, революційну науку.

Ще одна обставина є певним доказом, як глибоко вкорінені в душі народу католицькі. Се біляє всяких добродійних улаждень, удержуваних католиками з добровільних датків. Для ісповідних цілий приносять бельгійські католики значні жертви. На будови і удержанє церков складають они щедрі датки. Католицькі організації в Бельгії видають вже як найкрасні плоди. В цілім краю з оглядом на червоно-жовту небезпечку зедирили ся католики і ставлять рішучий опір напорови протикерковних і ворожих державі революційних живел. Фляманські і вальонські хліборобські союзи здержують розповско-

дженє соціалізму по селах. В містах і промислових областях стрічає соціалістична пропаганда рішучу перепону в „Ligue Democratique“ з єї 200.000 членами, а в християнських спілках з 50.000 членами, а також „Alliance nationale des Federations de Mutualité chretienne“, котра в своїх 4000 касах має 600.000 членів. Завдяки сій могутій суспільній організації можуть бельгійські католики спокійно глядіти в будучину.

## Значінє руского народу для Австро-Угорщини.

(Конець).

Перед кінцем вісімнадцятого століття починаєть ся нова (народна) доба в українсько-руським письменстві в Росії і помимо неімовірних переслідовань, трудностей і перепон, які російська власть і російська цензура кидала їй попід ноги, видала она літературні твори, котрі могли бути окрасою не одной з європейських літератур.

З гнобленє російского правительства згадаю тут от хотьби й знесенє заснованого українсько-руськими письменниками в Києві братства св. Кирила і Методія (1847. р.) і увязнення членів тогож братства, зсилки на заслання, також царський указ з р. 1876, яким заборонено печатати книжки українсько-руською мовою!

Друга ж частина рускої області, що належала до Польщі, (то є часть України по правім боці Дністра і нижня східна Галичина) підупала рівночасно wraz з Польщею, поки після розбору Польщі правобічча Україна не підпала під російську владу а колишні князівства Галицьке і Володимирське (Galizien und

Acer.

## „Сохце Руїки“ — Василя Качовского.

(Кілька вражін).

(Дальше).

Саме звичають гетьмана, що з Канева від Росави йде ціла Рада черні, сорок тисяч козаків, що не хочуть слухати гетьмана. У великій тревозі молять Дорошенко Ісуса Христа о поміч, але Тукальський підносить єго духа, кажучи, що ся топа тепер не страшна, бо в ній нема Сірка, якого зловлено й повезено в оковах у Батурин до Ромодана. Ободрений сив Дорошенко, велить виточити черні бочки горівки, пива, меду та вдарити з гармати. А собі велить подати гетьманські клейноти Богдана. В сю пору вбігає Олеся й поновляє свою просьбу в справі матери — та й Дорошенко просить за нею владику. Опісля наказує він Семенови чатувати на раді, а коли він підійме булаву — вдарити з гармати. Також коли він лявть ся на коні між війском, нехай заграє гук сто пушок. Настає рада старшини з гетьманом. Зразу видно опозицію проти Дорошенкових плянів — її представителем головно Гуляк, що рад би злучити ся з Москвою. Тоді Дорошенко виголошує палку промову, в якій звертаєть ся

до портрету Богдана із словами: „удар же громом на мене із хмара, нехай поллеть ся моя гетьманська кров, коли неправда моя!.. А коли моя правда, приложи чюю руку до гармати, духом дай знати — нехай ударить куля громом над тим домом, де радять така Рада, що її лица не лупає московска зрада і кровава рана України!“... Розумієть ся, гармата бе над замком, а се викликає зрозуміле вражінє. В таку хвилю зручний Тукальський велить покликати запорожского посла, який звичає Раді, що Сірко на Сибірі. Між Радою велике обурєня на Москву. З під вікон даєть ся чути голос юрби, що одушевлена кличе Дорошенка. Дорошенко виходить, заявляючи, що тепер має всьо рішати Рада „вольними голосами“, без него. Та Гуляк все ще радить, не подавитись Дорошенкови. Тоді Тукальський прибірає вищий тон, говорить про Київ та про „Стіну Нерушиму“ яка пропаде тоді, як Москва зруйнує Київ, а з нею пропаде й Україна. Рівночасно чернець підносить непомітно образ Божої Матери — і Тукальський стає паном Ради. Всі йдуть за Дорошенком. А навіть мати Дорошенка, побачивши, як її син виступає на чолі війська в похід, плаче з радости.

Трета дія. — Дорошенко на верхку слави. Він побідив Польщу, засмутив Москву, а звеселив Україну; чужі володарі шлють ся до

него... Та й дома у него господарює знов жінка, гарна Прися. Та ту починаєть ся усувати гетьманови ґрунт під ногами. Царський посол із Задніпровя єромонах Серапіон стараєть ся ослабити значінє подвиговів Дорошенка, вказуючи на руїну України, спричинену акцією гетьмана; а московський дяк Аляшка Терпигоров перетягає на сторону царя Лизогуба, обіцюючи єму гетьманську булаву. Із жінкою гетьмана недобре. Що правда, она присягаєть ся єму, не зраджувати єго більше, але на вістку, що коло її чоловіка є Семен Безрідний, бентежить ся зовсім. Тимчасом збираєть ся Рада старшини, яка вислухує царского посла, відсилаючи єго з нічим. Навіть Лизогуб не сьміє нічого говорити, бо Лучка, провідавши єго зраду, страшиє єго все зділними натяками на єго змову з Терпигоровом. І хто знає, як була би скінчила ся тая рада, колиб не Дорошенкова мати, що прийшла гордо перед старшину й стала докоряти синови. Отже передовсім виявила, що Прися не любить гетьмана. Дорошенко вказує на недавну присягу Присї й велить їй самій стати перед Радою. Ту Прися, побачивши коло гетьмана Семена, заявляє, що она Петра ніколи не любила. На лихо ще входить турецький посол і звичає, що султан дуже розлютив ся на Дорошенка. Бо ото Сірко напав на Крим — єго випустив з Сибіру ру-

ський цар на просьбу польского короля. І тепер хан не хоче помагати гетьманови — хибачи дістане доволі зруйнувати Запорожє. А щоби султана переблагати, повинен Дорошенко післати єму до гарему пятьсот діток-малоліток — а решту ясхру забере собі султан і хан за Дніпром, як сюди прибуде війною. Дорошенко проганяє у гніві турецького посла, а на Раді повстає велике обурєня. На біду ще й Митродора виступає з докорами й прокляттями проти сына — так, що гетьман велить її замкнути в тюрму. Старшина удаєть ся куди внде на раду, а на голос розлюченої юрби каже Тукальський випустити Митродору на волю. Знеможеного сими сценами гетьмана потішає Тукальський, представляючи єму, що ліпше дати Туркови, отвертому ворогові, пятьсот діток (та й то може вдасть ся їх якось виратувати), чим піддати цілу Україну під ясир потайного ворога-Москви. Тимчасом гетьмана покидає уся старшина крім Кочубея й Вовчана з серденятами. Дія кінчить ся приказом Дорошенка заставляти пвр вірним серденятам.

(Дальше буде).

Зодихникарско-ювілерський

магазин

384(15)

Юліяна Домбровского

побільшено перенесено

у Львові на ул. Академічну 3

побіч Гіпотечного Банку напроти готелю Жоржа.

Великий вибір заручинових перстінців і шлюбних обручок.





